HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אפילו הכי כיון דקא מקני ליה בהכי הויא מכירה: גנב וטבח ביום הכפורים וכו': אמרי אמאי נהי דקטלא ליכא מלקות מיהא איכא [א]וקי"ל דאינו לוקה ומשלם אמרי הא מני ר"מ היא דאמר [א]לוקה ומשלם אי ר"מ אפילו טבח בשבת וכי תימא לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה ולא והתניא גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע"ז גנב שור הנסקל וטבחו משלם ארבעה וחמשה דברי ר"מ וחכמים [ב]פוטרין אמרי בר מינה דההיא דהא אתמר עלה א"ר יעקב א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש רבי אבין ורבי אלעא וכל חבורתא משמיה דרבי יוחנן אמרי [ג]בטובח ע"י אחר וכי זה חוטא וזה מתחייב אמר רבא שאני הכא דאמר קרא [1]וטבחו [ג]ומכרו [ג]מה מכירה ע"י אחר אף טביחה ע"י אחר דבי ר' ישמעאל תנא או [ד]לרבות את השליח דבי חזקיה תנא תחת לרבות את השליח [ד]מתקיף לה מר זוטרא מי איכא מידי דאילו עביד איהו לא מיחייב ועביד שליח ומיחייב א"ל רב אשי התם לאו משום דלא מיחייב הוא אלא דקם ליה בדרבה מיניה ואי בטובח על ידי אחר מ"ט דרבנן דפטרי אמרי [ה]מאן חכמים ר"ש דאמר [ו]שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה אמרי בשלמא ע"ז ושור הנסקל שחיטה שאינה ראויה היא אלא שבת שחיטה ראויה היא דתנן [ז]השוחט בשבת וביום הכפורים אע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשירה אמרי סבר לה כרבי יוחנן הסנדלר דתנן [ח]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי ר"מ רבי יהודה אומר [ט]בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים מ"ט דר' יוחנן הסנדלר כדדריש רבי חייא אפיתחא דבי נשיאה [2]ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם מה קדש אסור באכילה אף מעשה שבת אסורין באכילה אי מה קדש אסור בהנאה אף מעשה שבת אסור בהנאה ת"ל לכם שלכם יהא יכול אפילו בשוגג ת"ל [2]מחלליה מות יומת במזיד אמרתי לך ולא בשוגג פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מעשה שבת דאורייתא וחד אמר מעשה שבת דרבנן מ"ד דאורייתא כדאמרן ומ"ד דרבנן אמר קרא [ט]קדש הוא הוא קדש [ח]ואין מעשיו קדש בשלמא למ"ד דאוריית' אמטו להכי

אפי' הכי. כי יהיב לה חייל עליה דטלה איסור אתנן הכא נמי כו': **מלקות איכא.** משום לאו: **ר' מאיר היא.** במסכת מכות (דף ד.) מעידים אנו בפלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין: **גנב וטבח בשבת.** ואע"ג דאיכא חיוב מיתה: **גנב שור הנסקל.** אע"ג דאיסורי הנאה הוא חייב וכדתני לקמן[ז] טעמא: **וכי.** שליח חוטא ושולח מתחייב בתשלומי ד' וה' והא קיימא לן דאין שליח לדבר עבירה במסכת קדושין (דף מב:): אין מכירה אלא בשנים מוכר ולוקח: **התם.** כי עביד איהו [ל]דפטרה ליה לאו משום דלא מיחייב אלא משום דקם ליה בדרבה מיניה: **ר"ש דאמר שחיטה שאינה ראויה כו'.** כדתנן בפרקין[מ] רבי שמעון פוטר בשני אלו: **בשלמא ע"ז ושור הנסקל.** איסורי הנאה נינהו דאמר במסכת ע"ז (דף נד.) אע"פ שאמרו המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה: **בשוגג יאכל.** אפי' הוא עצמו ואפילו בו ביום: **במזיד לא יאכל.** בו ביום. והוא הדין לאחרים ואיידי דתנא רישא בדידיה תנא נמי סיפא בדידיה והכי איבעי לן לפרושי בהכל שוחטין[נ]: **רבי יהודה אומר בשוגג יאכל.** הוא בעצמו למוצאי שבת ובו ביום לא הוא ולא אחרים ואיידי דבעי למיתנא סיפא בדידיה תנא נמי ברישא בדידיה: **במזיד לא יאכל.** הוא עולמית אבל אחרים אוכלים: בדר' יוחנן הסנדלר גרסינן **יֵאָכֵל: יכול אפי' בשוגג.** יאסר באכילה: **במזיד אמרתי לך.** קודש הוא היכא דשייך דין מיתה ולא בשוגג: **מעשה שבת דאורייתא.** אסורין באכילה: להכי

משום דקא יהיב לה הוי אתנן פי' כיון שצריך לתת לה לצאת ידי שמים אפי' לא היה עומד בחצירה חשיב אתנן ולא מתנה ה"נ הויא מכירה וכן משמע בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף צא.) דחייב ליתן לצאת ידי שמים דאמר התם החוסם את הפרה ודש בה לוקה ומשלם ד' קבים לפרה וג' קבים לחמור ופריך והא קיימא לן דאין לוקה ומשלם ומשני רבא אתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו וא"ת דבפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עב. ושם[ס]) אמרינן רבא איגנבו ליה [דיכרי] במחתרת אהדרינהו ניהליה ולא קבלינהו הואיל ונפק מפומיה דרב דבדמים קנינהו ואם היו חייבין לצאת ידי שמים אמאי לא קבלינהו וי"ל שהם לא היו מחזירים אלא משום שהיו סבורים שחייבין להחזיר מן הדין:

והא קי"ל דאין לוקה ומשלם. הכי נמי פריך אמתניתין דאלו נערות (כתובות דף לג. ושם[ע]) ותימה דהא בקנס משמע דמודו כולי עלמא דלוקה ומשלם דילפינן ממוציא שם רע כדמוכח בפ"ק דמכות (דף ד. ושם) דהוי גמרינן בכל דוכתין ממוציא שם רע אי לאו דאיכא למפרך מה למוציא שם רע שכן קנס וכדי רשעתו נוקי בשאר ממון דלאו קנס ודוחק לומר דרבנן פליגי אדרבי מאיר וסברי עדים זוממים קנסא הוא וכדי רשעתו בעדים זוממים כתיב למימרא דאפי' בקנס משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות וי"ל דודאי אי לאו דאיכא למפרך מה למוציא שם רע שכן קנס הוה ילפינן בכל דוכתא דלוקה ומשלם והוה דרשינן כדי רשעתו לדרשה אחרת כדדרשינן באלו נערות אבל השתא דאיכא למפרך ומוקמי כדי רשעתו דאין לוקה ומשלם מהשתא ילפינן בכל דוכתין מהתם דאין עדים זוממים לוקין ומשלמין אפילו בקנס דבכל ענין אמרה תורה דאין עדים זוממים לוקין ומשלמין אפי' בשעה שהעידו שקר טבחו ומכרו דהוי קנס ומעדים זוממין ילפינן טפי ממוציא ש"ר דעיקר מלקות כתיב בהן ומלאו דחסימה דסמיך ליה ילפינן לכל המלקיות: **בטובח** ע"י אחר. ואם תאמר ולרבה דאמר בפרק אלו נערות (כתובות דף לד: ושם[פ]) דלרבי מאיר חידוש הוא שחדשה תורה בקנס דאף ע"ג דמקטל משלם היכי הוה משני מתני' דאי כר"מ אפי' טובח בשבת נמי וי"ל דהוה מוקים מתני' בדלא אתרו ביה וכרבי יוחנן דאמר חייבי מלקיות שוגגין חייבין בתשלומין והכי משני רבה התם מתניתין דאלו נערות: **או** לרבות את השליח. ומאן דמצריך או לחלק דריש מתחת לרבות את השליח: **בשלמא** ע"ז ושור הנסקל שחיטה שאין ראויה היא. הך סוגיא אתיא כמ"ד בהשוחט (חולין דף מ.) אדם אוסר דבר שאין שלו בעשה בה מעשה דפלוגתא דתנאי היא וא"ת והא אמר התם דאפילו למ"ד אדם אוסר הני מילי עובד כוכבים אבל ישראל לצעורי קמכוין ואכתי שחיטה ראויה היא וי"ל (א) כשנתן רשות לשליח לשחוט כרצונו ואפי' לע"ז דאין שייך לומר לצעורי בעלים קמכוין שהשליח סבור שהוא של גנב: **המבשל** בשבת. מפורש בפרק הניזקין (גיטין דף נג: ושם[צ]): **מה** קדש **אסור אף** מעשה שבת **אסורים.** וא"ת ולא ליכתוב לא קדש ולא לכם ואנא ידענא דאסירי מלא תאכל כל תועבה כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל וי"ל דאי מהתם ה"א אפי' שוגג להכי איצטריך למיכתב הכא ולסמכיה למחלליה לומר במזיד אמרתי לך ולא בשוגג: **היא** קדש ואין מעשיה קדש. ולא סגי דלא ליכתוב לא היא ולא קדש דמכל שתעבתי לך הוה אסרינן באכילה והכי איתא בהדיא בפרק כל הבשר (חולין דף קטו. ושם[ק]): [ר]**אלא** למ"ד דרבנן **אמאי פטרי** רבנן. הוה מצי למימר דלא דרשי או ותחת לרבות את השליח אלא דלא ניחא ליה למימר דפליגי בשליח ואם תאמר והא משמע לקמן דאפי' בדרבנן פטרינן שחיטה שאין ראויה דהא בעי למימר אליבא דמתני' דקסבר ר' יוחנן דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא וקתני רבי שמעון פוטר בשני אלו וי"ל דעל כרחך לא בעי למימר דלאו דאורייתא אלא לת"ק דבפרק כיסוי הדם (חולין דף פה: ושם) דייקינן בהדיא דסבר רבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא מדתנן בפרק בתרא דתמורה (דף לג:) רבי שמעון אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו וכן חיה וכי דייק התם ממתניתין דתמורה הוא הדין דהוה מצי למידק ממתניתין דקתני רבי שמעון פוטר בשני אלו:

מסורת הש"ס

א) כתובות לג: ב"מ צא. וש"נ, ב) [צ"ל או מכרו וכ"א בכתובות], ג) [כתובות לג: קדושין מג. לקמן עט.], ד) כתובות שם, ה) [ערכין פג. וש"נ], ו) [חולין פ. פא. פה: כתובות לד. קדושין נז. לקמן עו.], ז) כתובות לד. חולין יד., ח) שבת לח. ביצה יז: תרומות פ"ב מ"ג כתובות לד. גיטין נג: ע"ש חולין טו. [תוספתא דשבת פ"ג], ט) [קדש היא היא קדש ואין מעשיה כצ"ל], י) [כתובות לד. חולין קטו.], כ) [ע"ב], ל) צ"ל דפטרינן יעב"ץ, מ) [לעיל ע.], נ) [חולין טו.], ס) [ד"ה ולא], ע) [ד"ה דאין], פ) [ד"ה ור"מ], צ) [ד"ה המבשל], ק) [ד"ה היא], ר) שייך לע"ב,

תורה אור השלם

1. כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה: שמות כא לז

2. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִוא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ: שמות לא יד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בשלמא וכו' וי"ל דמיירי כשנתן:

רבינו חננאל

גנב וטבח ביום הכיפורים משלם ד' וה'. ואקשינן עלה אמאי, והוא עושה מלאכה ביום הכיפורים חייב כרת ותנן כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתן, וקימא לן אין לוקה ומת אין לוקה ומשלם. ואמרינן לר' מאיר אפילו מת ומשלם אית ליה. גנב וטבח בשבת אמאי פטור והתניא גנב וטבח בשבת, גנב וטבח לעבודה זרה, גנב וטבח שור הנסקל משלם ד' וה' דברי ר' מאיר וחכמ' פוטרין. ופרקינן, מתניתין בטובח בעצמו דכיון דמתחייב בנפשו הוא פטור מן התשלומין, התם בטובח על ידי אחר דאינו מתחייב בנפשו כי שלוחו טבח. ואקשינן, או הכי מאי טעמ' דרבנן דפטרי מלשלם. ופרקינן, מאן חכמ' ר' שמע' היא דאמ' שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. אלא שחיטה בשבת שחיטה ראויה היא דתנן השוחט בשבת וביום הכפורים אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה. ופרקינן, ר' שמע' סבר לה כר' יוחנן הסנדלר דאמ' המבשל בשבת בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים. ר' שמע' סבר לה בשחיטה בשבת כר' יוחנן הסנדלר בבישול בשבת. ואמרינן מאי טעמ' דר' יוחנן הסנדלר כדדריש ר' חייא ושמרתם את השבת כי קדש ... באכילה אף מעשה שבת אסורין באכילה, או מה קדש אסור ... באכילה ומותרין בהנאה. **פליגו בה רב אחא ורבינא חד אמ' מעשה [שבת מדאוריתא]** כדדריש ר' חייא, וחד אמ' מעשה שבת אסורין מדרבנן דאמ' קרא קדש היא, היא קדש ואין מעשיה קדש. וקימא לן כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל, הולכך מוקמינן להו למעשה שבת אסורין מדרבנן. **וגרסינן** בתחלת שחיטת חולין כי הוה רב מורה לתלמידיו הוה מורה להו כר' מאיר וכי הוה דריש בפירקא הוה דריש כר' יהודה משום עמי הארץ וכול'. **ובתלמוד ארץ ישראל** בשבת פרק כירה גרסי רב כי הוה מורה בחברותא הוה מורה להו כר' מאיר בציבורא הוה מורה כר' יוחנן הסנדלר. ולמדנו זה מזה, דרב כר' מאיר הוה גמיר הילכתא, והוה דהוה דריש בציבורא בפירקא הוה מחמיר כר' יהודה וכר' יוחנן הסנדלר משום עמי הארץ.

עין משפט נר מצוה

עט א מיי' פ"ג מהל' גניבה הלכה א ופ"א מהלכות נערה הלכה יא ופי"ח מהלכות סנהדרין הלכה ב ופ"ו מהלכות תרומות הל' ו ופ"ד מהל' חובל הלכה ט טוש"מ סי' שנ:

פ ב מיי' פ"ג מהלכות גניבה הלכה ג סמג עשין עא טוש"ע ח"מ סי' שנ טוש"ע ח"מ סי' שנא:

פא ג ד מיי' שם הל' ו טוש"מ סי' שנ:

פב ה מיי' פי"ב מהל' שחיטה הל' ו ועיין בלח"מ ופ"ד הל' י ופ"ב מהל' גניבה הל' ח סמג עשין סד עא טוש"ע י"ד סי' טז סעיף ט וסי' כח סעיף ז וטוח"מ סי' שנ:

פג ו מיי' פ"א מהל' שחיטה הלכה כט סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' יא סעיף ג:

פד ז ח מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שיח סעיף א:

מוסף רש"י

גנב וטבח בשבת. איכא חיוב מיתה וכן לעבודת כוכבים (כתובות לג.). **בטובח על ידי אחר.** הגנב לוה לשלוחו לשחוט (שם). **וכי זה חוטא וזה מתחייב.** וכי שליח חוטא ושולח מתחייב קנס לארבעה וחמשה, והא קי"ל בקדושין (מב:) אין שליח לדבר עבירה (שם). **מה מכירה ע"י אחר.** אי אפשר אלא ע"י אחר, שהלוקח לוקחו ממנו (שם) אינה מתקיימת אלא ע"י אחר, הגנב מוכר והלוקח לוקח, אף טביחה ע"י אחר. אפילו טבחה שליח נתחייב הגנב בתשלומי דו"ה (קדושין מג.). **תחת לרבות את השליח.** תחת השור, מלי למכתב ישלם בשור (כתובות לג:). **דאילו עבד איהו לא מיחייב.** דהא מיקטל (שם). **לאו משום דלא מיחייב הוא.** דחובא רמיא עליה אלא משום דקם ליה בדרבה מיניה (שם). **שחיטה שאינה ראויה.** לאכילה, לא שמה שחיטה. וכל חיוב ואיסור הבא על ידי שחיטה אינו חל עליה (קדושין נח.). **בשלמא ע"ז.** דזובחי מתים אסורים, וכן שור הנסקל דינו אסור בהנאה כדאמרינן (לעיל מא.) ממשמע שנאמר סקול יסקל איני יודע שהוא נבילה ונבילה כו' (כתובות לד.). **השוחט כו' וביום הכפורים.** מתחייב כרת (חולין יד.). **המבשל בשבת בשוגג יאכל.** אפילו בו ביום (כתובות לד.) הוא עצמו ואף בשבת (גיטין נג: וחולין טו.) ואין צריך להמתין עד הערב בכדי שיעשו, דהא דאמרינן לערב בכדי שיעשו לית ליה לר"מ אלא היכא דעבד ישראל איסורא ובמזיד דאיכא חיוב, דלא נמטייה הנאה מאיסורא, אבל בשוגג לא (חולין טו.). **במזיד.** דאיכא איסורא, **לא יאכל.** בו ביום עד שתחשך ובכדי שיעשו, והוא הדין לאחרים נמי דאסור למיכליה בו ביום, דטעמא משום דלא נמטייה הנאה מאיסורא הוא וכי שהי לאורתא בכדי שיעשו לא מטי לו הנאה מיניה, ואיידי דתנא רישא בדידיה דאשמעינן רבותא להתירא, תני נמי סיפא בדידיה (שם) לא יאכל הוא לעולם, אבל אחרים ישראלים אוכלים (כתובות לד.) לא יאכל הוא משום קנס אבל אחרים אוכלים (חולין קטו.). **ר' יהודה אומר בשוגג יאכל.** הוא עצמו, למוצאי שבת. לאחר שהמתין בכדי שיעשו, אבל בשבת לא, דקניס שוגג אטו מזיד (גיטין נג. וכעי"ז כתובות לד.) והוא הדין לאחריני דאע"ג דבשוגג חיוב סקילה ליכא עבירה מיהא איכא ובעינן בכדי שיעשו, דלא נמטייה הנאה מעבירה, ואיידי דבעי למיתני סיפא לא יאכל עולמית בדידיה, אבל לאחרינא שרי, דאיהו דעבד איסורא קנסוהו רבנן אבל אחרינא לא, תני נמי רישא בדידיה (חולין טו.). **במזיד לא יאכל.** הוא עולמית אלא אחרים (כתובות לד.). **ר' יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים.** לישראל (שם) בכדי שיעשו, כר' יהודה דמשוי ליה עבירה אף בשוגג, ועדיפא מדר' יהודה דאילו ר' יהודה שרי ליה לאורתא אפילו לדידיה, דלא קניס שוגג אטו מזיד, ור' יוחנן קניס שוגג אטו מזיד, הלכך איהו דעבד איסורא קנסו רבנן, אחריני דלא עבדי איסורא לא קנסו, אלא בכדי שיעשו ימתינו דלא ניתהני מעבירה (חולין טו.). **במזיד לא יאכל עולמית.** לאו משום קנסא הוא דהא אחרינא לא עבוד איסורא, אלא מקראי יליף לה ר' יוחנן (שם). **לא לו ולא לאחרים.** ישראל, אבל מוכרו ונותנו לעובד כוכבים (כתובות לד.). **מ"ט דר' יוחנן הסנדלר.** דאמר מעשה שבת אסורין באכילה (שם). **יכול אפילו בשוגג.** תאסר באכילה אם שגג בבישול שלא ידע שהוא שבת, ת"ל מחלליה מות יומת. היכא דאיכא חיוב מיתה אסירי באכילה כי קודש, **במזיד אמרתי.** שהוא אסור כקודש, דהא גבי חיוב מיתה כתיב, ולא בשוגג (שם). **מעשה שבת דאורייתא.** במזיד אסורין מן התורה באכילה לר' יוחנן הסנדלר (שם).